

“Políticament els palestins estem millor que abans”

Salah Jamal Aboali (1951, Nablús, Palestina) és metge i historiador i fa trenta anys que viu a Barcelona. Encara que el conflicte entre palestins i israelians li passi lluny, el preocupa molt i no ha perdut el contacte amb la família. A Barcelona, s’hi ha fet un nom amb un llibre de cuina, i ja en té a punt un altre: una guia per als immigrants, encarregada per la Fundació Jaume Bofill.

Salah Jamal és dels qui creuen que a casa nostra no hi ha racisme. Bé, racisme entès com a discriminació per diferències de raça. Per ell la marginació d’alguns àrabs, per exemple a Barcelona, no és pel color de la pell, sinó pels diners. “És una qüestió de rics i pobres”, assegura Jamal, i ho il·lustra amb l’exemple sobre la manera diferent com la policia tracta un àrab qualsevol o un dels prínceps que sovint visiten, discretament, Barcelona. A un d’aquests, un comissari li va dur la targeta de residència a l’hotel on s’estava per estalviar-li cues, diu.

Com a coneixedor pràctic que és de les dificultats dels àrabs pobres que arriben a casa nostra, la Fundació Jaume Bofill li ha encarregat que escrigui una mena de guia sobre Catalunya per als immigrants àrabs. Si a aquests, els ofereix una guia social i cultural, a nosaltres ens proposa un recorregut de la cuina i del món àrab. El seu llibre *Aroma àrab* (Ed. Zendera Zariquiey) ja ha fet la quarta edició en castellà i per Sant Jordi en sortirà la primera en català. Aquest llibre, alhora gastronòmic i antropològic, li ha valgut a França el premi a la millor obra de cuina estrangera. Dues guies, doncs, per a una entesa mútua.

—Quina és la cosa més bàsica que ha d’aprendre un àrab per sobreviure aquí?

—En general, quan arriben aquí no coneixen la dimensió d’aquest país ni d’aquest continent. I explicar-los la història d’aquest país i donar-los recursos amb quatre paraules és molt

liffel. Per això el que fem amb la Fundació Bofill explica de forma general què és Catalunya, els costums, l’educació, l’esport, la música i recomana que tinguin molt present el català, que és bàsic. Explico les maneres que han d’adoptar, no pas per integrar-s’hi, sinó per entendre, si més no, aquest país. La integració és una cosa molt complicada d’entendre.

—Però és necessària per a sobreviure aquí?

—Necessària, no ho és, però hi ajuda força. Si una persona sap com va un país, com a mínim actua com els altres, i la diferència, que normalment no és ben acceptada, no crida l’atenció. Jo, al cap de dos mesos de ser aquí, vaig tenir una sorpresa el dia de Nadal. L’endemà jo anava a la Universitat i no hi havia ningú al carrer. Com que jo venia de Palestina, em vaig pensar si no hi havia toc de queda, i em vaig sentir com un pagerol, voltant pels carrers.

—Quin és el tòpic més gruixut amb què arriben els àrabs?

—Sobre els europeus?

—No, sobre els catalans.

—Els catalans no existeixen, només hi ha Espanya. Quan vaig arribar, em pensava que Espanya era com un país àrab, amb uns costums com els nostres, conservadors, on la família vivia molt unida. I quan arribo aquí em trobo que ni som germans, ni això és un país àrab. No t’espantes, però et sobta. Els anys setanta m’havien dit que toros i flamenqueres normalment eren al carrer, i quan

“La integració és sentir-se útil a la societat. No és que la cultura del més feble sigui dominada per la cultura del més fort. Parlem molt de moros i negres; per què no parlem d’anglesos o japonesos?”

vaig arribar em va sobtar de no veure-n’hi.

—I com va descobrir que aquí hi havia catalans?

—Va ser gràcies a la primera garrotada de la policia espanyola a la plaça de Sant Jaume, l’any 1970. Jo passava per allà i hi havia una ballada de sardanes i em vaig quedar a mirar aquell ball estrany. I quan van acabar, un individu va cridar “Visca Catalunya!”, aleshores van sortir quatre policies d’un jeep i van començar a repartir estopa a tort i a dret i n’hi va haver per a mi i tot.

—Com hi vivia, a la Barcelona franquista?

—Al principi em mantenia totalment al marge de la cosa política. No puc dir que fos indignant, perquè jo no tenia els mateixos sentiments que els catalans. Però tenia —i tinc— simpatia per tots els pobles que volen exercir el dret d’autodeterminació. Sóc palestí i sé què és un poble que no pot satisfer les seves justes reivindicacions.

—Quan va venir aquí, hi va trobar elements emparentats amb la cultura i la societat palestines?

—Sí, al principi, per exemple, el res-

pecte als grans. Els anys setanta l’avi era molt important. Pel que fa al menjar, em van cridar l’atenció moltes coses. La primera vegada que vaig tastar una paella em va passar una cosa estranya a l’estómac, però per una qüestió visual, pel fet de veure aquelles bestioles enmig de l’arròs. La dieta mediterrània és la mateixa al nord i al sud, però feta de manera diferent. També he de dir que la cuina àrab és molt diversa; per exemple, a tot el Pròxim Orient es desconeix totalment el cuscús. Quan vaig arribar tothom em demanava sobre el cuscús i jo no sabia de què em parlaven. A més, cuscús a Palestina vol dir cony!

—Va venir a Barcelona a passar-hi unes quantes hores i al final s’hi ha quedat més de vint anys, per què?

—Al principi, pel clima. També hi va influir la gent. Els anys 70 tothom era molt acollidor. Ara és diferent.

—Què ha canviat?

—Ha canviat tot, també el món àrab. Jo abans m’ufanava de la unitat de la família i la solidaritat. I en canvi avui, al món àrab i islàmic, hi arriba l’occidentalització, la desunió humana i la fractura familiar.

—En dóna la culpa a Occident?

—No, ni tampoc a l’Orient. En dono la culpa als grups ultraliberals i a les polítiques econòmiques i culturals mundials d’ara.

—Avui passa igual que quan vostè va arribar? Les dificultats i prejudicis són els mateixos?

—No, ara es parla molt més de la immigració. Quan jo vaig arribar, els anys setanta, a Barcelona i a tot Catalunya, com a molt érem mil persones. Ens tractaven com una gent exòtica.

—Ara la comunitat àrab catalana cada dia és més gran, tant que es debat si l’Ajuntament de Barcelona hauria de pagar la construcció d’una mesquita. Com ho veu?

—Hem de partir d’una cosa bàsica. Som ciutadans o no? Si diu que sí perquè apliqueu els valors universals, hi estic perfectament d’acord. Aleshores, si els ciutadans d’aquí tenen esglésies de finançament públic, els musulmans també n’haurien de te-

nir. Si no són de finançament públic, llavors no.

—Abans m’ha dit que la integració era una cosa molt complicada d’entendre. Què entén per integració?

—Que jo em senti útil a la societat, i llestos. La integració no és que la cultura del més feble sigui dominada per la cultura del més fort. Parlem molt dels moros i dels negres, però per què no parlem dels anglesos o japonesos ni dels qui viuen a Pedralbes? Només hi ha dos camins: o absorbim la nova gent i fem una societat més cosmopolita i més catalana o els refusem i comença el conflicte.

—L’immigrant àrab quan arriba aquí relaxa els seus costums religiosos?

—Depèn de les onades d’allà. Jo tinc amics àrabs i em sorprèn de veure que abans eren comunistes i ara són totalment islamistes.

—Per què ha passat això?

—Hi ha molts factors sociopolítics, sobretot la desfeta del comunisme i de les ideologies importades al món àrab, a més del panarabisme de Nasser i del Baas de Síria. Llavors només resta una ideologia genuïna: l’islam. Hi ha una desfeta moral, política i militar del món àrab, i la gent, que s’ha d’aferrar a alguna cosa, només té l’islamisme. Un altre factor d’aquesta reislamització és que l’islam és l’única autodefensa de l’immigrant àrab quan és agredit per la seva diferència. I només faltava la “victòria” d’Hezbollah al sud del Líban perquè la gent es pensi que no hi ha més solució que la lluita i l’islam.

—La nova intifada és producte de la retirada de l’exèrcit israelià?

—No. La intifada ve del fracàs de set o vuit anys de negociacions en canvi de res. Hi ha una desesperació econòmica i política, i no s’hi veu cap futur, perquè cada dos per tres ens aixequen la camisa. Ens encolomen assentaments i colons i al final t’adones que no tens país. I és clar, s’esbotza tot. La visita de Sharon a la plaça de les Mesquites va ser l’espurna, no pas la causa; si no hagués estat Sharon, hauria estat una altra cosa.

—Iàsser Arafat diu que els acords d’Oslo van ser els millors que s’han aconse-

guit en les pitjors condicions. Però hi ha qui en discrepa, com ara el doctor Haidar Abdel Shafi, un dels polítics palestins més respectats.

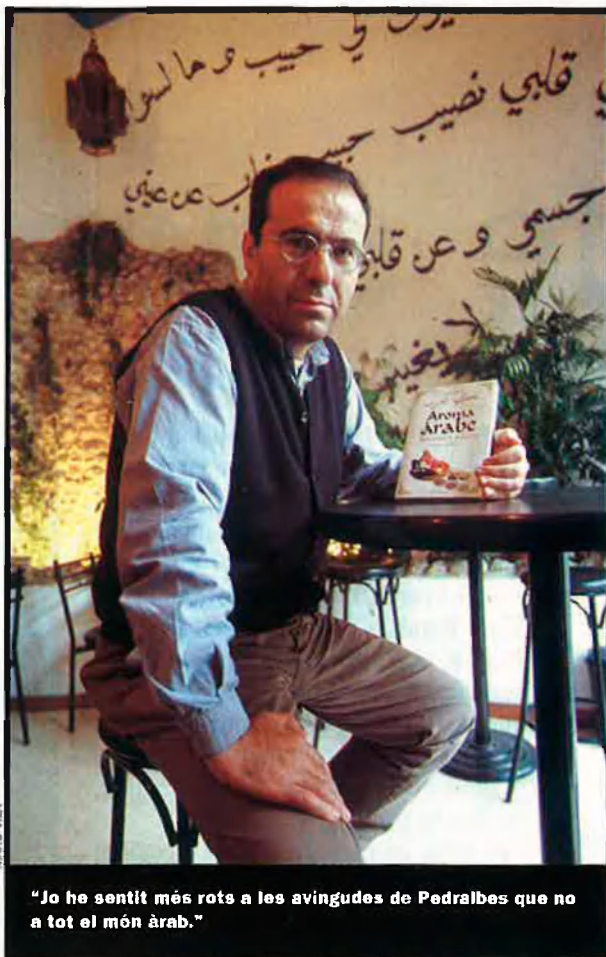
—No és igual parlar des de l'oposició que des del govern. No veus les coses iguals. Arafat un dia va anar a buscar suport als països islàmics sobre Jerusalem i un primer ministre d'un país musulmà no àrab no sabia situar al mapa on era Jerusalem. Això és frustrant i et fa adoptar posicions moderades, perquè saps que els qui et "donen suport" no es troben a l'altura del problema. La crítica del doctor Shafi és legítima, però la realitat és una altra. No hem d'oblidar que Shafi formava part de la delegació jordana de la negociació del 1991, quan no ens permetien ni d'esmentar el nom de Palestina. Ara si ens diuen que anem a negociar amb un altre nom direm que no, perquè ens trobem en una situació molt millor que no pas l'any 91.

—Realment creu que es troben en una situació millor ara que no pas abans?

—Políticament, sí. Ara ningú no dubta de la creació de l'estat de Palestina. Abans sempre parlaven d'autonomia o de federació amb Jordània. Però avui l'estat de Palestina és un fet; i s'ha de fer, si no encara hi haurà molts problemes. Ara, econòmicament, i quant a refugiats i colons, sí que és cert que estem pitjor.

—Arafat fa tant com pot?

—Sí, però és que ni pot fer més ni li ho deixen fer. Des de sis mil quilòmetres de distància, des d'on jo ho veig, Arafat crec que ha perdut capacitat, sobretot a Cisjordània, perquè la gent ja n'està tipa. No són amics de guerres, però ja han aguantat molt i tot continua igual. I ja no parlem de la Palestina històrica, que es va perdre l'any 1948. Per cert, que en un article recent publicat a EL TEMPS Vicenç Villatoro desconfia dels palestins i els acusa de voler tota la Palestina histò-

"Jo he sentit més rots a les avingudes de Pedralbes que no a tot el món àrab."

rica, només perquè va veure un mapa amb aquelles fronteres a la seu de l'OAP. No m'estranya gaire d'aquest pseudonacionalista exclusivista, que es permet el luxe de reivindicar els Països Catalans i nega a un manifestant palestí el dret de dur el mapa de la Palestina històrica, que, per cert, per mi és una idea maximalista... Per la mateixa regla de tres que aplica el senyor Villatoro, podem deduir de la bandera d'Israel que aquest estat tot just aplica la primera fase d'expansió, perquè les dues franges de la bandera en marquen les suposades fronteres: de l'Eufrates al Nil.

—Hi ha palestins que opinen que seria millor que a les pròximes eleccions guanyés Sharon, que té un discurs més clar que no pas Barak.

—A mi, tant me fa l'un com l'altre. No crec en cap mandatari israelià, perquè m'han decebut tots. I sobretot Shlomo Ben Ami. Quan era ambaixador a Espanya ja entabanava la gent

amb la seva moderació. Va ser ell qui va permetre l'entrada de Sharon a l'esplanada de les mesquites.

—Si tampoc confia en els països àrabs, en qui confia per resoldre la situació?

—En la gent, en el fet d'aguantar. Bòsnia va aguantar, i també el Vietnam. Jo he parlat amb molta gent d'allà i tot-hom arriba a la mateixa idea: o això o la humiliació permanent, que moralment és la mort.

—Vostè d'on se sent ciutadà?

—En realitat, després de trenta anys d'estada aquí presumeixo de pertinença catalana, europea, palestina, àrab, musulmana, cristiana i de tot. I em miro el problema de Palestina com una qüestió d'injustícia. No en pateixo directament, però sí moralment, perquè la meua família és allà.

—Vostè organitzà amb La Crida el concert per Palestina, amb Lluís Llach, al Palau d'Esports...

—Va ser el festival més emocionant que he presenciat mai.

Era ple de gom a gom. Vaig entrar a l'organització perquè coneixia gent de La Crida, gent molt preparada moralment i política.

—Ho troba a faltar ara i aquí?

—No solament aquí, també a París, a Roma... La gent ha canviat i ja no són els anys setanta.

—Anem pitjor?

—En el sentit comunitari, sí. En canvi veus ONG per donar i vendre; per tant, aquí falla alguna cosa: o aquestes organitzacions realment són vividores o mercenàries de les causes o no sé què fan.

—Acabem amb el seu llibre, *Aroma àrab*. Pel que hi diu, resulta ben clar que rotar és de mala educació tant a Barcelona com a Nablús.

—Sí, això és una bajanada d'Occident, no pas un costum àrab. De fet, jo he sentit més rots a les avingudes de Pedralbes que no a tot el món àrab.

Oriol Cortacans